

Beretning om Grundtvig-Selskabets virksomhed

For tredje gang i Selskabets historie var *årsmødet*, som afholdtes torsdag den 17. oktober 1963, henlagt til *Århus*. I 1949 gæstede vi Katedralskolen (på hvis facade der er opsat en mindetavle for Grundtvig – på forslag af professor Albeck i skriftet: »Grundtvigs slemme Skolegang«, 1945) – og i 1953 fandt mødet sted på Århus Universitet. Denne gang samledes vi i Domkirken Landemodesal (biskop Jens Iversen Langes kapel). Formanden bød velkommen, omtalte discipel Grundtvigs pligtige tjeneste i Århus Domkirke og hans relationer til Århus-bisperne Hector Fr. Janson, Jens Paludan-Müller og G. P. Brammer (hvis portrætter findes i landemodesalen).

Universitetslektor *Jørgen Elbek* holdt det første foredrag: Omkring »Nyaars-Morgen« (foredraget blev trykt i Grundtvig-Studier 1964). Derefter holdtes årsmødet med biskop *H. Øllgaard* som ordstyrer. Formanden mindedes professor *Hal Koch*. Vi skylder ham stor tak både for hans virke som medlem af Grundtvig-Selskabets styrelse og for hans inspirerende betydning for yngre forskere af Grundtvig. Ved sine Grundtvig-forelæsninger blev Hal Koch for besættelsesårenes ungdom en Steffens efter tidens vilkår, en »lynildsmand«, som talte uden frygt og blev en tjener for

Ordet, som af ånden føres,
skaber syn, hvor røsten høres.

Vi vil bevare erindringen om Hal Koch som en kilde til bestyrkelse, en tilskyndelse til arbejde.

I forbindelse med beretningen (refereret i Grundtvig-Studier 1963, side 83–84) blev det oplyst, at *Jens A. Nielsens* afhandlinger: *Grundtvig og Gisselfeld* (fremkommet i Grundtvig-Studier 1961 og 1962) nu foreligger som særskilt bog (medlemspris kr. 8). Som særtryk (af Fra Københavns Amt 1962) fås også *W. Michelsen: Grundtvigs Roskilde-Riim i Roskilde Domkirke* (medlemspris kr. 4). Ligeledes har Selskabets medlemmer af Institut for Dansk Kirkehistorie opnået favørpris på *Paul A. Nyholm: A Study in Immigration* (480 sider. København 1963. Om amerikaniseringen af de danske lutherske kirker i U. S. A.).

Som medlemmer af styrelsen genvalgtes: professor *Kemp Malone*, Baltimore, pastor *Th. Balslev*, pastor *Kaj Thaning*, dr. phil. *H. Toldberg* og professor *R. Prenter*.

Mødet sluttede med foredrag af formanden, biskop *Henning Høirup*: Teologien i Grundtvigs lovsangs- og forsynssalmer.

Umiddelbart før årsmødet fremkom Grundtvig-Studier 1963, under redaktion

af professor, dr. phil. *Gustav Albeck*. I serien Skrifter udgivet af Grundtvig-Selskabet udkom som bind XIII *Kaj Thaning: Menneske først* – Grundtvigs opgør med sig selv, I–III. Ved afhandlingens forsvar for den teologiske doktorgrad i december 1963 på Københavns Universitet overbragte professor *Götz Harbsmeier* en hilsen fra fakultetet i Göttingen med ønsket om, at Grundtvig med tiden måtte blive lige så kendt i Tyskland som Kierkegaard.

I september måned 1964 udsendtes bind 29 og 30 af *Registrant over N. F. S. Grundtvigs Papirer*, som hermed er tilendebragt. De to sidste bind indeholder foruden registre til hele værket to afhandlinger, nemlig *H. Toldberg*: Papirsorterne i Grundtvig-håndskrifterne på Det kgl. Bibliotek og deres værdi som dateringshjælp, og *K. Thaning*: Kommentar til maskinpapirsnøglen. Registerne er redigeret af administrator, dr. phil. *Albert Fabritius*. Bind 30 indledes af følgende »Efterord«:

Med udsendelsen af nærværende bind 30 af *Registrant over N. F. S. Grundtvigs papirer* er det store arbejde, som et hold af Grundtvig-forskere under ledelse af de to selskaber har gennemført på mindre end 10 år, bragt til afslutning. På 6.624 blade – foruden de 515 sider, som registrene omfatter – er Det kongelige Biblioteks samling af Grundtvig-papirer, dels selve Grundtvig-arkivets 535 fascikler, dels de i bibliotekets forskellige samlinger beroende manuskripter og breve, såvel i original som i fotografisk gengivelse, udførligt beskrevet.

Over for *Statens almindelige Videnskabsfond*, der har stillet de betydelige beløb til rådighed, som arbejdet har udkrævet, ønsker selskaberne gerne at give udtryk for deres store taknemmelighed. Ved denne omfattende registrering er der dels skabt overblik over et meget værdifuldt, men i sig selv temmelig kaotisk materiale, dels tilvejebragt et arbejdsredskab, som man tør håbe vil virke inspirerende på og sætte sig rige frugter i de kommende generationers arbejde med Grundtvigs betydning for det danske folk.

I forordet til første bind er registratorernes navne nævnt, også dem ønsker selskaberne at takke varmt for det store arbejde, der er udført gennem årene. Af medarbejderne er dr. phil. *Helge Toldberg* pludselig afgået ved døden under et studieophold i London i sommeren 1964. Hans død betyder et stort tab for Grundtvig-forskningen, men man er taknemmelig for, at det lykkedes ham at afslutte sin del af registreringen og sine omhyggelige undersøgelser af vandmærkeproblemerne.

København og Århus, 8. september 1964.

Henning Høirup,
formand for Grundtvig-Selskabet
af 8. september 1947.

H. Topsøe-Jensen,
formand for Det danske
Sprog- og Litteraturselskab.

Albert Fabritius.

Som registratorer har følgende forskere medvirket: *Gustav Albeck*, *Uffe Hansen*, *Steen Johansen*, *William Michelsen*, *Kaj Thaning*, *Helge Toldberg*, *K. E. Bugge* og *Niels Kofoed*.

Videnskabsfonden ydede den 1. april 1954 sin første bevilling, 54.000 kr., og allerede i løbet af to år blev næsten halvdelen af det store materiale behandlet.

På dette tidspunkt foreslog Litteraturselskabets administrator, dr. phil. *Albert Fabritius*, at man – i stedet for blot at bevare registreringsbladene i Det kgl. Bibliotek – lod dem stencillere i 50 eksemplarer, således at registranten kunne blive tilgængelig for et større antal forskere. Værkets to tilsynsførende, *P. Skautrup* og *H. Høirup*, skønnede, at registreringen var udført så akkurat og så homogent – med iagttagelse af de givne, principielle retningslinier – at en sådan udgivelse var forsvarlig. I 1956 opnåedes en ny bevilling fra Videnskabsfondens, og først på året 1957 kunne de to selskaber offentliggøre de første tre bind af registranten.

Som nævnt i min redegørelse »Registreringen af Grundtvig-Arkivet« (i Grundtvig-Studier 1957, side 21–22) aftoges de fleste eksemplarer af det store værk af hovedbibliotekerne i Norden og det vestlige udland, og interessen viste sig at være så udbredt, at man godt kunne have fremstillet et større oplag. Det var anslået, at registranten ville blive på omkring 25 bind, men dels viste materialet sig at være lidt mere omfattende, dels vedtog man at forsyne værket med registre, der kunne lette brugen betydeligt. De samlede bevillinger fra Statens almindelige Videnskabsfond har udgjort 135.134 kr.

Allerede under sin udgivelse har Registranten, efterhånden som bindene fremkom, godtgjort sin værdi som et uundværligt arbejdsredskab, benyttet og påskønnet af næsten alle de forfattere, som i disse år har arbejdet videnskabeligt med Grundtvig. Vort Selskab har med dette værk nået et mål, hvis virkeliggørelse kun var mulig, fordi der samtidig stod en række betydelige forskere rede, dygtiggjorte ved mange års specialstudier og besjælede af vilje til samarbejde. Det er en lykke for Grundtvig-forskningen, at de – takket være *Det danske Sprog- og Litteraturselskabs* klare forståelse af opgavens betydning og fremragende dygtige organisation af registreringsprocessen – fik lejlighed til at overgive deres fælles arbejdsresultater til eftertiden.

Det har – lige siden Selskabets tilblivelse – været et væsentligt sigte at samle dyrkerne af de mange områder, som Grundtvigs indsats berører indenfor litteratur, teologi, historie, filologi og filosofi, til drøftelse og gensidig orientering. Det var netop et møde af denne art i Ribe 6.–8. september 1947, der førte til oprettelse af Grundtvig-Selskabet. Et forslag, som formanden ved nytåret 1964 modtog fra dr. *Harry Aronson*, Lund, om at indbyde bl. a. samtlige forfattere, som har fremlagt undersøgelser i Selskabets skriftserie, til et arbejds møde, vandt derfor straks tilslutning. Dr. *Gustav Albeck*, Århus, henledte opmærksomheden på Sandbjerg Gods, der hører til Århus Universitets herligheder, og Godsets administrator, professor, dr. phil. *Chr. Westergaard-Nielsen*, imødekom straks vort andragende om at få Sandbjerg overladt til et nordisk colloquium om Grundtvig-forskningens status og opgaver. I forvejen havde formanden for hovedstyrelsen for *Letterstedtska Föreningen*, professor, fil. dr. *Örjan Lindberger*, meddelt, at der var tildelt Selskabet en bevilling til dette formål på 2.000 sv. kr., og der udgik da i maj indbydelse til *forskerstævnet på Sandbjerg den 28.–31. august 1964*.

Mødeudvalget, bestående af *Albeck*, *Aronson* og Selskabets sekretær, pastor *Valdemar Nielsen*, havde gjort et omhyggeligt forberedende arbejde, således at programmet koncentrerede sig om indgående forhandlinger om centrallemner, indledt af specialister på de pågældende felter, men også bød på fremlæggelse af helt nye undersøgelser. De femten deltagere (»palæet«s kapacitet bestemte dette antal)

samledes om eftermiddagen den 28. august. Åbningsmødet lededes af formanden, biskop *Høirup*, som udtalte mindeord over dr. phil. Helge Toldberg, Selskabets medstifter og første sekretær, som lige til det sidste i sjælden grad havde vist initiativ i arbejdet og bragt mange værdifulde kontakter i stand med udenlandske forskere. Formanden udtrykte håbet om, at den nærliggende fare for insularitet, som i nogen måde har kunnet mærkes i dansk Grundtvig-forskning, overvindes ved at hovedlinier og grundspørgsmål forhandles med andre skandinaviske videnskabsmænd.

Lørdagens forhandling om emnet »Teologi og antropologi hos Grundtvig« indledtes af dr. *Aronsen* og dr. *Thaning*, og gav anledning til en dybtgående konfrontation af de to forskeres metodisk forskellige behandlingsmåde af samme emnekreds.

Om eftermiddagen foretoges en udflugt til Dybbøl, Kruså og Gråsten, og om aftenen holdt stud. mag. *Flemming Lundgreen-Nielsen* forelæsning om »Grundtvig som dramatiker«. Talerens afhandling om dette emne fremkom i 1965 under titlen *N. F. S. Grundtvig, Skæbne og Forsyn* som bind XIV i Selskabets skriftserie. Om søndagen var forhandlingsproblemet »Historiesyn og livsanskuelse hos Grundtvig« med dr. *Aarnes* og dr. *Michelsen* som indledere. Om aftenen behandlede stud. mag. *Jørgen Sørensen* »Grundtvig og Brorsonsalmen« (undersøgelsen er trykt i *Grundtvig Studier* 1964). Endelig drøftede man på mødets sidste dag, med *Albeck* som indleder, »Løste og uløste opgaver vedrørende Grundtvigs digteriske virke«.

Der var blandt stævnedeltagerne enighed om, at det var udbytterigt at mødes til forhandlinger, hvor såvel litteratur- og idéhistorikere som teologer og salme- og sprogforskere i fællesskab gennemdrøfter forskningsopgaverne. I skriftet »Om Nordens videnskabelige Forening« har Grundtvig – som det blev nævnt ved stævnets åbning – peget på, at »velordnede videnskabelige samtaler« er et egnet middel til at fremme levende vekselvirkning mellem yngre og ældre studiefæller. Sandbjerg-stævnets forløb taler for, at Selskabet jævnlige søger lignende møder afholdt.

I 1963 har Grundtvig-Selskabet i tilskud modtaget 2.000 kr. af Undervisningsministeriet og 2.500 kr. af Carlsen-Langes Legatstiftelse. – Magnus Stevns Mindefond havde ved årets udgang en kapital på 4.170 kr.

Henning Høirup.